

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE YEREL YÖNETİMLERİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Dr. Mustafa DEMİRKOL¹

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Araştırma Görevlisi

(ORCID ID: 0000-0002-9860-8836) mustafademirkol@nku.edu.tr

Özet

Türkiye’de 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adı altında bir siyasal sistem değişikliğine² gidilmiş ve parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçilmiştir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de gerçekleştirilen bu siyasal sistem değişikliğinin yerel yönetimler açısından nasıl değerlendirilebileceğini vurgulamaktır. Çalışma da nitel bir yöntem kullanılmıştır. Türkiye’de yerel yönetimlerin genel bir durum değerlendirmesi yapılarak idarenin bütünlüğü, yetki devri, denetim, kalkınma gibi temalar üzerinden bir mevcut durum analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Başkanlık Sistemi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Yetki Devri, Denetim, Kalkınma

¹ Makale Künye Bilgisi:

DEMİRKOL, Mustafa. (2021). “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimleri Yeniden Düşünmek”. *Avrasya Dosyası Dergisi*, Cilt No: 12 (Sayı-2): 169-189.

²Burada belirtilen siyasal sistem değişikliğini “yönetimde yöntem değişikliği” şeklinde ifade etmek yerinde olacaktır (Kantar, 2020, s 124). Yoksa bir çeşit rejim değişikliği olarak algılanmamalıdır.

RETHINKING THE LOCAL GOVERNMENTS IN THE PRESIDENTIAL GOVERNMENT SYSTEM

Abstract

The political system of Turkey was changed under the name of the Presidential Government System in 2017, and the parliamentary system was switched to the presidential system. This study aims to emphasize how this political system change in Turkey can be evaluated in terms of local governments. A qualitative method was used in the study. An assessment of the general situation of local governments in Turkey has been made and a current situation analysis has been made over themes such as the integrity of the administration, the delegation of authority, auditing, and development.

Key Words: Local Governments, Presidential System, Presidential Government System, Delegation of Authority, Audit, Development

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 123. Maddesi “İdarenin Bütünlüğü” başlığını taşımaktadır: “*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.*”

Merkezi yönetim tüm merkezi kamu kurum ve kuruluşlarını ifade eder. Yerinden yönetim ise “yer yönünden” ve “hizmet

yönünden” yerinden yönetim kuruluşları şeklinde ikiye ayrılır. İlkine (yer yönünden) yerel yönetim kuruluşları (Belediyeler, İl Özel İdareleri, Köyler); ikincisine (hizmet yönünden) ise Odalar (Sanayi ve Ticaret), Barolar, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar ve Üniversiteler örnek olarak gösterilebilir (Gözler, 2018, ss. 61-83).

Bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiğinde yerel yönetimler, esasen merkezi yönetime ait olan bir takım yetki ve görevlerin kendilerine devredilen yönetim örgütleridir. Dolayısıyla konu idarenin bütünlüğü ilkesiyle birlikte düşünülmesi gerekir. Halka en yakın yönetim unsurları olmaları münasebetiyle yerel yönetimler merkezi yönetimlere “*alternatif*” ya da “*rakip*” yönetim birimleri olarak değil, tamamlayıcı unsur olarak görülmelidir. Bundan dolayı yerel yönetimler olmaksızın idare başta yerel kamu hizmetlerin etkinliği, demokrasi kültürünün gelişmesi ve katılımın gerçekleşebilmesi gibi pek çok açıdan eksik kalır. Zira “*tüm siyaset yerelde başlar*” (Winter, 2019).

Yerel yönetimler ile merkezi yönetimin arasındaki ilişki kimi zaman bir vesayet-denetim ilişkisi kimi zaman ise yetki devri şeklinde kendini gösterir (Özer, 2015, s. 545). Merkezi yönetim, ilgili yasal mevzuat çerçevesinde yerele verdiği bir takım görev ve sorumluluğu denetleyici bir role sahiptir (Güven vd., 2017, s. 190).

Günümüzde görece daha demokratik ülkelerin yerel yönetim meselesine daha çok değer ve önem atfettiği gözlemlenmektedir. Türkiye’de de yerel yönetimlere ilişkin son 20 yıllık süreçte çok ciddi

girişimler de gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte 5393 Sayılı Kanun, 5216 Sayılı Kanun ve 5302 Sayılı Kanun çıkarılmıştır.

Türkiye’de yerel yönetim birimleri denilince köy, il özel idaresi ve belediyeler kastedilmektedir. Bu birimler arasında işbirliğini geliştirmek için kurulan belediye birlikleri de bazı kaynaklarda yerel yönetim birimleri arasında sayılabilmektedir (Koçak, 2019: 79). Bu konuda ortak bir görüş birliği bulunmadığından dolayı yerel yönetim birliklerini ayrı tutarsak; Büyükşehir, Büyükşehir İlçe, İl, İlçe ve Belde Belediyeleri şeklinde 5 çeşit belediye teşkilatı yapılanması vardır. Türkiye’de belediyelerin sayı ve ülke nüfusuna oranları şu şekildedir (<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, Son görüntülenme: 16.12.2021):

Tablo-1: Türkiye’deki Belediye Sayıları ve Tüm Belediyelere Oranları

Türü	Sayısı	Oran
Büyükşehir Belediyesi	30	% 0,2
İl Belediyesi	51	% 4
Büyükşehir İlçe Belediyesi	519	% 37
İlçe Belediyesi	403	% 29
Belde (Kasaba) Belediyesi	387	% 28

Toplam	1390	% 100
--------	------	-------

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2020 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine dayanarak hazırlanmış olduğu rapora göre, nüfusun yaklaşık %95'i belediye sınırları içerisinde bulunmaktadır (TÜİK, 2020). Bu sebeple belediyeler ve yerel yönetimlerin konusu tüm vatandaşlar için önem taşımaktadır.

Türkiye'de yerel yönetimler ve merkezi yönetim arasındaki en sıkı ilişkinin denetim üzerine yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Nitekim yerel yönetimler 6 farklı denetim mekanizmasına tabi tutulmaktadır: “*Yargısal Denetim*”, “*Siyasal Denetim*”, “*İdari Denetim*”, “*Mali Denetim*”, “*Kamuoyu Denetimi*” ve “*Ombudsmanlık Denetimi*”dir. Bir yerel yönetim biriminin yargı tarafından denetlenmesi *yargısal denetim*, idari kurum ve kuruluşlar tarafından denetlenmesi *idari (yönetmel) denetim*, yasama (meclis) tarafından denetlenmesi *siyasi denetim*, kamuoyu tarafından denetlenmesi *kamuoyu denetimi*, Ombudsman/Kamu Denetçisi Kurumu (KDK) tarafından denetlenmesi *ombudsman denetimi* olarak isimlendirilir (Gözübüyük, 2005, s. 365).

Bir yerel yönetim birimi olarak belediyelerin tabi buldukları bu dış denetim mekanizmalarının yanı sıra bir de hem belediye başkanlarını hem de belediyenin mali işleyişini denetleme mekanizması olarak belediye meclisleri de bir iç denetim unsurunu oluşturmaktadır (Arıkboğa vd., 2007, s. 36; Esen & Chibli, 2020, s. 332).

Bütün bu belirtilen denetimlerin arasında hiç şüphesiz en çok gündeme gelen ve yerel yönetim aktörlerinin en çok “şikâyetçi” olduğu denetim “vesayet denetimi” olarak da adlandırılan idari denetimdir.

Anayasaya göre, merkezi yönetim yasal yükümlülükler çerçevesince yerel yönetim unsurları üzerinde yerel seviyede verilmekte olan hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun bir biçimde icra edilip edilmediği, kamusal hizmetlerde birlik sağlanıp sağlanmadığı, toplumun çıkarlarının gözetilip gözetilmediği ve son olarak mahalli gereksinimlerin giderilip giderilmediğini belirlemek amacıyla idari vesayet yetkisini elinde bulundurmaktadır (Madde, 127). Bu açıdan bakıldığında vesayet denetimi yerel yönetimlerin kendi kurumsal yapıları haricinde bir başka idari kurum/kuruluş tarafından kanuni çerçeveler dâhilinde denetlenmesi şeklinde tanımlanabilir (Gözler, 2007, s. 43).

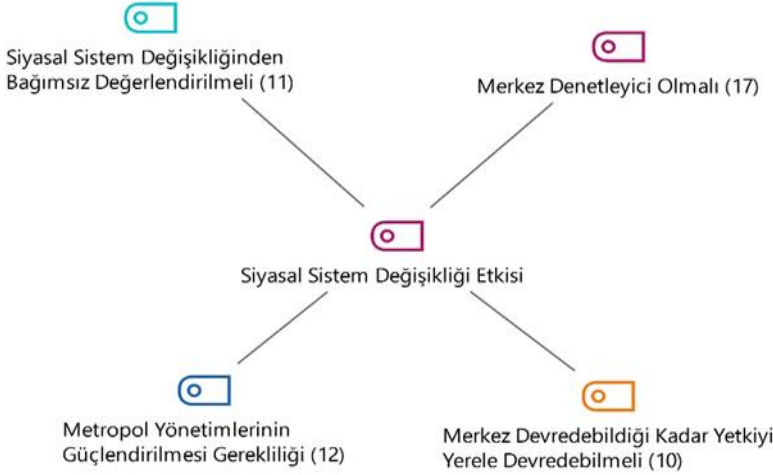
Siyasi Sistem Değişikliğinin Yerel Yönetimlere Etkisine Dair

16 Nisan 2017 Anayasa Referandumu ile Türkiye’de merkezi yönetime dair yeni bir döneme girilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adı altında başkanlık sistemine geçişle birlikte Türkiye siyaseti açısından birtakım yeni uygulamalar söz konusu olmuştur. Siyasal sistem değişikliğinin hemen sonrasında gerçekleştirilen ilk yerel seçimlerde siyasal partiler ittifaklar kurmuştur. Bu durum siyasal sistem değişikliğinin yerel yönetimlere yönelik etkileri olabildiğini göstermektedir (Demirkol, 2021, s. 234).

Parlamerter sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişin yerel yönetimlere ne tür etkilerinin olabileceğini ya da herhangi bir etkisinin olmasının gerekip gerekmediğine dair sorular sormak bu noktada yerinde olacaktır.

Yerel yönetim aktörleri, merkezi yönetim aktörleri ve akademisyenlerden oluşan 25 kişilik bir örnekleme gerçekleştirilen bir saha çalışmasında “başkanlık sisteminin metropol yönetimleri özelinde yerel yönetimlere ne yönde etki edeceği” sorusu sorulmuş ve şu sonuç elde edilmiştir (Demirkol, 2021, s. 153):

Şekil 1: —Siyasal Sistem Değişikliğinin Yerel Yönetimlere Etkisi

Şekil 1'e göre sistem değişikliğinin yerel yönetimlere etkisinin ne yönde olması gerektiğine dair sorular sorularına verilen cevapların

çoğunda *merkezi yönetimin görevinin denetleyici bir mahiyette olması gerektiğinin vurgulandığı* görülmektedir.

Bu tespitten sonra sırasıyla *bu sistem değişikliğinin yerel yönetimlerin güçlendirilmesi adına bir fırsat olarak değerlendirilmesi, yerel yönetimler meselesinin siyasal sistem değişikliğinden bağımsız değerlendirilmesi* ve son olarak da bu siyasal sistem değişikliğinin *merkezin yerel yönetimlerin kaldırabileceği mümkün olduğu kadar yetkiyi yerele devredebilmesi adına bir fırsat olarak değerlendirmesi gerektiği* belirtilmiştir.

Yetki Devri ve Denetim

Yerel yönetimler ve merkezi yönetimin ilişkilerinin yetki devri ve denetim üzerinden şekillendiği muhakkaktır. Bu bağlamda “*yetki devri*” ve “*denetim*” arasındaki ilişkilerin gözden geçirilmesi ve mümkün olduğu derecede güçlendirilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

İdareyi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde olması gereken hiyerarşik açıdan “*üst*” kademelerin kendi “*ast*”larına gerçekleştirebileceği kadar mümkün olduğunca yetkiyi devredip, kendileri makro ölçekteki stratejik öneme sahip meselelere odaklanmalıdır.

Bu noktada “*ast*”ların gerçekleştiremeyeceği yetkileri onlara devrederek onları başarısız kılmamak ise bir diğer önemli husustur. Bir çeşit durum analizi gerçekleştirilerek hangi yetkinin astlar hangi

yetkinin üstler tarafından kullanılabilceğinin iyi belirlenmesi gerekmektedir.

Bu noktada ilgili yerel yönetimler mevzuatları ile alakalı olarak şunu belirtmek gereklidir ki belirtilen durum analizinin önündeki en temel engel bizzat yasal mevzuatın kendisidir. Türkiye’de yerel yönetimler ile ilgili yasal mevzuat bütüncül bir yaklaşım sergilememektedir. Örneğin ülke nüfusunun büyük çoğunluğunun büyükşehir belediyelerinde yaşadığı varsayıldığında bir büyükşehir belediyesine sahip olmak için ilin nüfusunun kaç olması gerektiği ilgili kanunda şu şekilde ifade edilmektedir: “*Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.*” (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). İlgili mevzuata göre bir ilin nüfusunun 750.000 olması da 7.500.000 olması da aynı şekilde değerlendirilir. Bu statünün gerektirdiği görevler ve gelir oranlarıyla faaliyet yürütmek nüfusları arasında on kat fark olan iki yerel yönetim unsuru için de aynı derece “*gerçekleştirilebilir*” değildir.

Bu noktada bir kamu politikası önerisi olarak şu tavsiye edilebilir: *Yeni bir ölçeklendirme yapmak.* Yeni siyasal sisteme geçişle birlikte yürütmenin “*güçlendirilmesinin-hızlandırılmasının*” hedeflendiği gibi; bu yeni sisteme yerel yönetimlerin “*entegrasyonu-uyumu*” noktasında da yerel yönetim mevzuatının etkinlik ve verimlilik paradigmaları kapsamında yeniden güncellenmesi önem arz etmektedir.

Bu noktada başta nüfus, nüfusun coğrafi olarak dağılımı, yüz ölçümü, bölgenin ekonomik statüsü vb. çok değişkenli kıstaslardan oluşan çok katmanlı bir yerel yönetim ölçeklendirmesi yapmakta fayda bulunmaktadır. Aksi halde şehir ve büyük şehir ölçeklendirmeleri özellikle büyükşehirlerde çok ciddi ölçek farklılıkları içermektedir.

Yerel Yönetimler ve Kalkınma

Günümüzde sahip olduğu fonksiyon ve görevlerin niteliğinden dolayı yerel yönetimler, kalkınma ve kentleşme üzerinden tartışılmaktadır. Bu durumun en önemli etkenlerinden biri yerel yönetim birimlerinin adeta birer “*iktisadi dinamo*” olarak betimlenebilir hale gelmiş olmasıyla açıklanabilir. Örnek vermek gerekirse bugün Türkiye ekonomisinin yaklaşık %40’ını tek başına İstanbul oluşturmaktadır. İstanbul kenti, her birinin kendi coğrafi yetkisi ve görev tanımı çerçevesince şekillenen toplamda 39 ilçe 1 büyükşehir belediyesi olarak teşekkül etmiş toplam 40 yerel yönetim birimi tarafından yönetilmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlerle ilgili temel yasal dayanakları 2004 yılında çıkarılan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2005 yılında çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu oluşturmaktadır. Bu iki kanun incelendiğinde şu görülmektedir ki “*kalkınma*” kelimesi her iki kanunda da sadece iki kere yer edinmektedir.

Kalkınma kelimesi 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda “*Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve*

kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir...” ve “Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak...” şeklinde iki yerde geçmektedir.

Yine 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda da “Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar.” ve “Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.” şeklindeki ifadelerle iki kere geçmektedir.

Her iki kanunda da kalkınma kelimesi ilgili mevzuatta bir takım görevleri ve tanımlamaları kalkınma planlarına göre yapmak ya da sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde gerçekleştirmek gibi asli unsur olmaktan ziyade, tali unsur olarak yer edinmektedir. Bu durum özellikle gelişmiş demokrasilerde yerel yönetimlerin görev tanımlarıyla mukayese edildiğinde Türkiye özelinde bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örneğin yerel yönetimlerin beşiği olarak adlandırılan İngiltere’nin en önemli kentlerinden biri olan Londra’da kalkınma

ajansının yetkileriyle birlikte Londra Metropolitan Yönetimine (Greater London Authority) devredildiği görülmektedir³ (Akbaş, 2015, s. 92). Yine metropol yönetimi başkanına “*belediye geliştirme şirketleri*” kurma yetkisi verilmesi, ekonomik lobicilik faaliyetlerinin yürütmesi adına “*London & Partners*” girişimi ve “*Londra Ekonomik Eylem Ortaklığı*” şeklindeki bir takım yapı ve iştiraklerin mevcudiyeti yerel yönetimler açısından kalkınmanın ana görev olarak algılandığının en belirgin örneğini oluşturmaktadır (<https://www.londonandpartners.com/about-us>, Son Görüntülenme: 05.06. 2020; *The Mayor’s Economic Development Strategy for London*, 2017, s. 18; UN-Habitat, 2020, s. 56).

Türkiye’deki belediyeçilik sisteminin en çok etkilendiği yerel yönetim kurumu olan Paris Belediyesi özelinden bir örnek vermek gerekirse; 2016 yılında Büyük Paris Metropolü’nün kurulduğu ve bu yeni yönetim biriminin görevleri arasında kalkınmanın en önemli unsuru oluşturduğu görülmektedir.

Paris’teki bu yeni metropolitan yönetimin koordinasyonunda bulunan “*Döngüsel Ekonomi*” isimli çalışma grubu, “*Büyük Paris Metropol Alanını İcat Etmek*” girişimi, “*Paris Bölgesini Seçin - Büyük Paris’e Hoş Geldiniz*” ajansı ve yerel yatırımları fonladığı “*Metropolitan Yatırım Fonu*” isimli yapı ve girişimler, Paris özelinde

³ 2012 yılında Londra Kalkınma Ajansı kapatılıp tüm yetkileri Londra Metropolitan Yönetimi (Greater London Authority) bünyesindeki *London Legacy Development Corporation* isimli kuruluşa devredilmiştir (<https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2012/310/made>, Son Görüntülenme: 05.06.2020).

yerel yönetimlerin kalkınmada ne denli önemli olduğunu işaret etmektedir (Demirkol, 2021, ss. 231-232; <http://metropolegrandparis.fr/fr/competences-141>, Son Görüntülenme: 07.06.2020; <https://www.inventonslametropolegrandparis.fr/en/presentation/description.html/>, Son Görüntülenme: 07.06.2020; <http://www.metropolegrandparis.fr/fr/fonds-dinvestissement-metropolitain-83>, Son Görüntülenme: 07.06.2020, s. 83; Mêtropol du Grand Paris, 2020, ss. 9-15).

Kalkınma ajansları açısından değerlendirildiğinde Türkiye ve İngiltere'den farklı olarak Fransa'da zaten hâlihazırda kalkınma ajanslarının bizzat belediyeler tarafından oluşturulduğu gözlemlenmektedir (Saygın & Ulutan, 2017, s. 86; T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018, s. 23). Yerel düzeyde ekonomik kalkınmayı en iyi özetleyen cümlelerden birini bu noktada aktarmakta fayda var (Zengin vd., 2014, s. 96):

“Yerel düzeyde ekonomik kalkınma, ortak bir kentsel bölgede ya da yörede yer alan ve ortak yerel kaynakları paylaşan yerel topluluklar ve yönetimlerle işletmelerin işbirliği içerisinde ve eşgüdümlü eylemde bulunabilmelerini, bölge içinde kendi konumlarını ve karşılıklı bağımlılıklarını daha iyi kavramalarını, verimli ve etkin çalışma için gerekli ortamı sağlamalarını, yerelde ve daha büyük pazarlarda

rekabeti ve işbirliğini tekrar gözden geçirmelerini gerektirmektedir.”

Sonuç Yerine

Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler ile ilgili meselelere yönelik çözüm arayışlarının mevzuat ve görev tanımları çerçevesince Türkiye'ye nazaran çok daha günceli yakaladığı söylenebilir. Türkiye'nin siyasal sistem değişikliğini bir fırsat bilerek yerel yönetim mevzuatını özellikle kalkınma temelli olmak üzere revize etmesi yerinde olacaktır.

Bu güncellemenin yerel yönetimler ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi arasındaki uyumu sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir. En nihayetinde yerel yönetimlerin “*siyasi*” ve “*hizmet*” şeklinde iki temel fonksiyonu bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin siyasi fonksiyonu açısından ilgili mevzuatta bütüncül olmak, güncel ve kalkınma temelli olmamak haricinde bariz bir problem dikkat çekmemektedir. Türkiye genelinde sergilenmekte olan yerel yönetim ile alakalı olarak en fazla eleştiri konusu olan meseleler yasal meseleler değil daha çok uygulamaya ilişkin meselelerdir.

Yönetimlerin, yöneticilerin ve yönetilenlerin aslında birbirini tamamlayan ve şekillendiren unsurlar olarak değerlendirilebileceği bir düzlemde yerel yönetimlerin öneminin vurgulanması birçok noktada yerel halkın ne derece talepkâr olduğu ve yöneticilerin ne derece bu taleplere kulak verdiğiyle alakalıdır. Günümüzde Türkiye için merkezileşme tartışmalarının söz konusu olduğu bilinmektedir. Bu

tartışma aslında sadece Türkiye özelinde değil; aynı zamanda günümüz Batı demokrasilerinde de ciddi bir sorun olarak görülmektedir.

Türkiye'nin merkezileşme ve buna bağlı olarak gelişen bürokratik hantallıktan kendini arındırabilmesinin yolu yerelleşmekten geçmektedir. Türkiye'nin hedeflemiş olduğu idealleri gerçekleştirebilmek için merkezi yönetimin denetimli ve kararlı bir şekilde yerel yönetimlerin gerçekleştirebileceği yetki ve sorumlulukları yerel yönetim birimlerine devretmesi yerinde olacaktır. Uygulamada açıkça görülmektedir ki her ne kadar kâğıt üzerinde idarenin bütünlüğünün esas alındığı bir kamu bürokrasisi mevcut olsa da Türkiye'de öncelik hep merkezi idareye verilmiştir.

Örneğin vergi gelirlerinin yerel yönetimler ve merkezi idare arasındaki paylaşımı açık bir farkla merkez lehinedir. Türkiye'de toplanan vergi gelirlerinin yaklaşık olarak sadece %12'si yerel yönetim unsurlarına (*Belediye, İl Özel İdare, Köy*) aktarılmaktadır (Esen & Chibli, 2020, s. 342). Geri kalan yaklaşık %88'lik bir kısmı ise merkeze aktarılmaktadır. Bu oran Türk belediyecilik tarihi açısından önemli ve örnek bir konuma sahip olan Fransa'da neredeyse %50'dir. Türk belediyelerinin neredeyse tamamına yakınının mali olarak borçlu olduğu fakat buna karşılık rol model olarak alınan Fransa'da belediyelerin bütçe denkliliğinin esas alındığı bilinmektedir (Auby vd., 2008, 295; Şengül, 2012, s. 41).

Bütün bu veriler ışığında Türkiye'de bir siyasal sistem değişikliği yapılmış ve bu yeni sisteme dair çeşitli uyum yasaları çıkarılmış ve çıkarılmaya da devam edecek gibi gözüküyorken; yerel

yönetim meselesinin de demokrasinin olmaza olmazı, katılımın başlangıç noktası, kalkınmanın dinamosu olarak topyekûn bir yeniden değerlendirme ve konumlandırmaya ihtiyaç duyduğu açıktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, gerçekleştirmiş olduğu siyasal sistem değişikliğini bu yeniden değerlendirme ve konumlandırma için bir fırsat olarak görme olanağına sahip bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, İ. (2015). Yerel Girişim Ortaklıkları ve İngiltere’de Kalkınma Ajansları’nın Kapatılması. *Journal of Business Economics and Political Science*, 4(8), 83-96.
- Arıkboğa, E., Oktay, T., & Yılmaz, N. (2007). *Yeni Yapılandırma Sonrasında Belediye Meclisleri: İstanbul Örneği* (1. Baskı). BETA.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5216 (2004).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- Demirkol, M. (2021). *Metropol Yönetimlerinde Türkiye Modeli Arayışı: İstanbul, Londra, Paris Metropolitan Yönetimlerinin Karşılaştırmalı Analizi* (1.). Gazi Kitabevi.
- Esen, A., & Chibli, M. (2020). *Orta Doğu ve Batı Asya’da Yerel Yönetim Sistemleri*. UCLG-MEWA Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı.
- Gözler, K. (2007). *İdare Hukukuna Giriş* (7. Baskı). Ekin Kitabevi Yayınları.

Gözler, K. (2018). *Türkiye'nin Yönetim Yapısı (T.C. İdari Teşkilatı)* (1. Baskı). Ekin Kitabevi Yayınları.

Gözübüyük, Ş. (2005). *Yönetim Hukuku* (22. Baskı). Turhan Kitabevi.

Güven, A., Karkacier, A., & ŞİMŞEK, T. (2017). Merkezileşme Yerelleşme Tartışmaları Kapsamında Yerel Yönetimlerde Vesayet Denetimi Sorunu. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 12(2), 189-208.

[Http://metropolegrandparis.fr/fr/competences-141](http://metropolegrandparis.fr/fr/competences-141). (2020). Métropole Du Grand Paris. <https://metropolegrandparis.fr/fr/competences-141>

[Https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-2019a-uyum-paketi-40589182](https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-2019a-uyum-paketi-40589182). (2020, Haziran 9). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-2019a-uyum-paketi-40589182>

[Https://www.inventonslametropolegrandparis.fr/en/presentation/description.html/](https://www.inventonslametropolegrandparis.fr/en/presentation/description.html/). (2020). Inventons la Métropole du Grand Paris. <https://www.inventonslametropolegrandparis.fr/en/presentation/description.html/>

[Https://www.legislation.gov.uk/uksi/2012/310/made](https://www.legislation.gov.uk/uksi/2012/310/made). (2020). Queen's Printer of Acts of Parliament. <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2012/310/made>

[Https://www.londonandpartners.com/about-us](https://www.londonandpartners.com/about-us). (2020).

[Http://www.metropolegrandparis.fr/fr/fonds-dinvestissement-metropolitain-83](http://www.metropolegrandparis.fr/fr/fonds-dinvestissement-metropolitain-83). (2020). Métropole Du Grand Paris. <http://www.metropolegrandparis.fr/fr/fonds-dinvestissement-metropolitain-83>

- Kantar, G., (2020). Demokrasi ve Türk Demokratikleşmesi Bağlamında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 123-135.
- Koçak, B., (2019). Yerel Yönetim Birliklerinin Daha Etkin Kullanılması için Çözüm Önerileri. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, (8) 4, 78-87.
- Métropol du Grand Paris. (2020). *Greater Paris Metropolis in Action*. Métropol du Grand Paris. https://metropolegrandparis.fr/sites/default/files/2020-01/1903_MGP-plaquetteBDweb.pdf
- Özer, M. A. (2015). Yerel Yönetim Merkezi Yönetim İlişkilerinde Gelir Bölüşümü Sorunu ve Türkiye'deki Son Durumun Değerlendirilmesi. *Türkiye İdare Dergisi*, 481, 525-558.
- Saygın, D., & Ulutan, M. Ö. (2017). Avrupa Birliği'nde Bölgesel Kalkınma Ajanslarına Geçiş Süreçleri Ve Ülke Uygulamaları. *Journal of Life Economics*, 4(4), 77-88.
- Şengül, R. (2012). Fransa'da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 31-44.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Avrupa Birliğinde Kalkınma Ajansları*. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/Avrupa-Birlig%cc%86inde-Kalk%cc%86nma-Ajanslari.pdf>
- The Mayor's Economic Development Strategy for London* (s. 201). (2017). Greater London Authority.

<https://www.london.gov.uk/sites/default/files/economic-development-strategy-for-london-2017.pdf>

TÜİK. (2020). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020*.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>

T.C. İçişleri Bakanlığı Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri,
<https://www.icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>,
görüntülenme: 16.12.2021

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2709 (1982).
<https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/turkiye-cumhuriyeti-anayasasi>

UN-Habitat. (2020). *Governance Assessment Framework: For Metropolitan, Territorial And Regional Management (Volume 1; Governance Series)*. UN-Habitat.
<https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/10/gaf-mtr.pdf>

Winter, M. (2019). *All Politics Is Local: Why Progressives Must Fight for the States*. Bold Type Books.

Zengin, E., Başkurt, M., & Es, M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 95-124.